УДК 347.77

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-12\(18\)-292-302](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-12(18)-292-302)

Якубівський Ігор Євгенович доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільного права та процесу Львівського національного університету імені Івана Франка, вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, тел.: (050)-670-00-90, e-mail: yakubivskyy@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-5322-249X>

Оприско Микола Васильович кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права та процесу Львівського національного університету імені Івана Франка, вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, тел.: (067)-675-13-60, e-mail: opryskomylkola@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-2426-4196>

ПЕРВІСНІ ПІДСТАВИ НАБУТТЯ ПРАВ НА ТОРГОВЕЛЬНУ МАРКУ В УКРАЇНІ

Анотація. Авторами в роботі розглянуто проблеми цивільно-правового регулювання первісних підстав набуття майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку з позиції трьох способів набуття таких прав – національної реєстрації, міжнародної реєстрації та визнання торговельної марки добре відомою в Україні. Висловлено критичні міркування з приводу можливості віднесення до первісних підстав набуття прав на торговельну марку в Україні факту її використання. Зазначено, що первісною підставою набуття майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку за національною системою доцільно визначити факт їх державної реєстрації, яку здійснює НОІВ. Наголошено на необхідності послідовного проведення у національному законодавстві України про промислову власність підходу, відповідно до якого об'єктом реєстрації мають визнаватися саме майнові права інтелектуальної власності на відповідний об'єкт (зокрема, торговельну марку), а не сам це об'єкт чи охоронний документ, який лише засвідчує набуття таких прав. Первісною підставою набуття майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку за процедурою міжнародної реєстрації є юридичний склад, до якого входить акт органу міжнародної організації, членом якої є Україна (Міжнародного бюро ВОІВ), та акт органу державної влади України (НОІВ – на основі делегованих владних повноважень). При цьому звернута увага на те, що міжнародна реєстрація знака, так само як і реєстрація за національною системою, характеризується зворотною дією в часі, оскільки датою міжнародної реєстрації, як правило, вважається дата подання заявки у відомство країни походження знака. У випадку набуття прав на торговельну марку в порядку визнання торговельної марки добре відомою в Україні підставою набуття майнових прав інтелектуальної власності, залежно від

наявності чи відсутності спору про право, виступає, відповідно, адміністративний акт (рішення Апеляційної палати НОІВ) або рішення суду. Наголошено, що в процесі оновлення (рекодифікації) ЦК України у ст. 494 доцільно чітко прописати підстави набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку залежно від зазначених вище трьох способів набуття таких прав.

Ключові слова: торговельна марка, право інтелектуальної власності, підстави набуття прав, національна реєстрація, міжнародна реєстрація, добре відома торговельна марка.

Yakubivskiy Ihor Yevhenovych Doctor of Juridical Sciences, Associate Professor, Professor in Civil Law and Procedure Department Ivan Franko National University of Lviv, Universitetska St., 1, Lviv, 79000, tel.: (050)-670-00-90 e-mail: yakubivskyuy@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-5322-249X>

Oprysko Mykola Vasylovych Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor in Civil Law and Procedure Department Ivan Franko National University of Lviv, Universitetska St., 1, Lviv, 79000, tel.: (067)-675-13-60 e-mail: opryskomykola@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-2426-4196>

PRIMARY GROUNDS FOR ACQUIRING TRADEMARK RIGHTS IN UKRAINE

Abstract. The authors consider the problems of civil law regulation of the primary grounds for acquiring intellectual property rights to a trademark from the standpoint of three ways of acquiring such rights – national registration, international registration and recognition of a trademark well known in Ukraine. Critical considerations have been expressed regarding the possibility of attributing the fact of trademark using to the primary grounds for acquiring intellectual property rights in Ukraine. It is noted that the primary ground for the acquisition of intellectual property rights to a trademark under the national system is to determine the fact of their state registration, which is carried out by the NIPO. Emphasis is placed on the need for a consistent approach in the national legislation of Ukraine on industrial property, according to which the object of registration should be recognized intellectual property rights to the object (in particular, a trademark), and not the object or document, which only certifies the acquisition of such rights. The primary ground for acquiring intellectual property rights to a trademark under the international registration procedure is the legal composition, which includes an act of an international organization of which Ukraine is a member (WIPO International Bureau) and an act of a state authority of Ukraine (NIPO – on the basis of delegated powers). Attention is drawn to the fact that international registration of a mark, as well as registration under the national system, is characterized by retroactive effect,

as the date of international registration is usually the date of application to the Office of origin. In case of acquisition of trademark rights in the order of recognition of a trademark as a well-known basis in Ukraine for acquisition of intellectual property rights, depending on the presence or absence of a dispute over the right, there is an administrative act (decision of the NIPO Appeals Chamber) or court decision. It is emphasized that in the process of updating (recodification) the Civil Code of Ukraine in Art. 494 it is expedient to clearly prescribe the grounds for acquiring intellectual property rights to a trademark, depending on the above three ways of acquiring such rights.

Keywords: trademark, intellectual property right, ground of right acquiring, national registration, international registration, well-known trademark.

Постановка проблеми. Торговельна марка є одним із найбільш важливих об'єктів права інтелектуальної власності, значення якого в сучасних умовах функціонування ринкової моделі національної економіки невіддільно зростає. Слугуючи засобом індивідуалізації товарів, робіт і послуг конкретного суб'єкта комерційної діяльності, торговельна марка дозволяє останньому ефективно конкурувати на ринку з іншими суб'єктами, а для споживача – це своєрідний орієнтир при виборі представлених на ринку товарів, робіт і послуг. За таких умов завданням законодавства кожної цивілізованої держави є забезпечення дієвого механізму правової охорони торговельних марок. У цьому відношенні зазначимо, що законодавство України у сфері правової охорони торговельних марок почало формуватися з перших років незалежності нашої держави. Остання масштабна новелізація національного законодавства України про торговельні марки 2020 р. сприяла його наближенню до законодавства Європейського Союзу та вирішенню низки проблемних питань у цій сфері. Водночас, деякі питання, зокрема, щодо набуття майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку, ще потребують свого остаточного вирішення, що є особливо актуальним в умовах системного оновлення (рекодифікації) Цивільного кодексу України як основного акту цивільного законодавства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній правовій доктрині проблематика права інтелектуальної власності на торговельні марки вже неодноразово ставала предметом наукових досліджень. У цьому відношенні варто назвати наукові розвідки таких вчених, як О. В. Басай, Т. С. Демченко, Н. А. Іваницька, Я. О. Іолкін, А. О. Кодинець, В. М. Коссак, В. М. Крижна, О. П. Орлюк, О. А. Рассомахіна, Т. В. Ярошевська та ін. Водночас, низка проблем, пов'язаних із набуттям прав на даний об'єкт інтелектуальної власності, залишаються невирішеними і потребують подальшого наукового опрацювання.

Мета статті. Метою є виявлення основних теоретичних та практичних проблем щодо підстав набуття майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку та окреслення шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Щодо торговельних марок у світі існує два основні підходи до надання правової охорони: 1) принцип реєстрації; 2) принцип використання [1, с. 44–46; 2, с. 220–225]. У ч. 1 ст. 494 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) [3] передбачено, що набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку засвідчується свідоцтвом. Відповідно до, ч. 3 цієї ж статті кодексу, набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку, яка має міжнародну реєстрацію або визнана у встановленому законом порядку добре відомою, не вимагає засвідчення свідоцтвом. Із наведених законодавчих положень вбачається, що існують такі первісні підстави набуття майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку: 1) національна реєстрація; 2) міжнародна реєстрація; 3) визнання торговельної марки добре відомою. Такий підхід одержав підтримку в літературі [4, с. 218; 5, с. 54–115; 6, с. 88–91; 7, с. 416] та у судовій практиці [8].

Окремі науковці до первісних підстав набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку віднесли також факт використання позначення, маючи на увазі випадки набуття права попереднього користувача, визнання торговельної марки добре відомою, набуття прав на знаки обслуговування [9, с. 124–125; 10, с. 77; 11, с. 50; 12, с. 9].

Закріплене ст. 500 ЦК України право попереднього користувача і майнові права інтелектуальної власності на торговельну марку – це різні суб'єктивні права. Вони належать різним суб'єктам, мають неоднаковий зміст і межі. Це підтверджується і судовою практикою [8]. Право попереднього користувача не можна розглядати як різновид права інтелектуальної власності на торговельну марку. Воно є самостійним суб'єктивним правом певної особи, яке існує поряд із належним володільцеві свідоцтва правом інтелектуальної власності на торговельну марку, виступаючи своєрідним обтяженням останнього.

Також спірним видається твердження про те, що факт використання є підставою виникнення права інтелектуальної власності на добре відому торговельну марку. У ст. 6bis Паризької конвенції про охорону промислової власності [13] йдеться про те, що знак за визначенням компетентного органу країни реєстрації чи країни застосування вже є у цій країні загальновідомим. Тому у ч. 3 ст. 494 ЦК України йдеться про торговельну марку, яка визнана у встановленому законом порядку добре відомою. Власне, рішення Апеляційної палати чи суду про визнання торговельної марки добре відомою і буде підставою набуття права інтелектуальної власності на неї, про що йтиметься далі.

Відповідно до ст. 6^{sexies} Паризької конвенції про охорону промислової власності, країни Союзу зобов'язуються охороняти знаки обслуговування; вони не зобов'язані передбачати реєстрацію цих знаків. В Україні товарні знаки і знаки обслуговування, будучи охопленими загальним поняттям «торговельна марка», мають однаковий правовий режим. Міжнародними договорами,

прийнятими після 1958 р., коли на Лісабонській конференції до Паризької конвенції було включено ст. 6^{sexies}, передбачено, що до знаків обслуговування повинні застосовуватися відповідні положення Паризької конвенції про товарні знаки, зокрема, щодо їх реєстрації [14; 15].

Наведене вище дає змогу спростувати точку зору, що підставою набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку в Україні поряд із реєстрацією може виступати також факт її використання.

Отже, законодавство України передбачає три способи первісного набуття майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку: національна реєстрація, міжнародна реєстрація і визнання торговельної марки добре відомою в Україні.

Думається, що в законодавстві України питання про способи і підстави набуття майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку має бути врегульовано більш чітко, на що вже слушно зверталася увага в літературі [16, с. 264]. Особливо це стосується ЦК України, який, будучи кодексом приватного права, покликаний закріпити найбільш важливі, фундаментальні положення щодо механізму цивільно-правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності, неодмінним елементом якого є набуття (виникнення) права інтелектуальної власності. Відтак, у главі 44 ЦК України доцільно чітко визначити підстави набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку. Адже у чинній редакції містяться положення про «засвідчення набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку» (ст. 494 ЦК України). Але цілком очевидним є те, що з позиції цивільно-правового регулювання первинним є питання щодо підстав набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку, а не «засвідчення» такого правонабуття відповідним документом (свідомством).

Набуття прав на торговельну марку за національною системою реєстрації передбачає кілька стадій: подання заявки, її прийняття і проведення по ній формальної та кваліфікаційної експертизи, прийняття рішення щодо заявки, реєстрацію торговельної марки, публікацію відомостей про видачу свідоцтва і, власне, видачу свідоцтва. Названі стадії не можна вважати елементами юридичного складу, що слугує підставою набуття прав на торговельну марку. Це стосується, насамперед, подання заявки, яку іноді розглядають у якості правочину [17, с. 61].

Юридичним фактом, з яким пов'язано виникнення прав на торговельну марку, потрібно вважати державну реєстрацію. Наразі законодавство України суперечливо вирішує питання про те, що є об'єктом реєстрації в контексті набуття прав на торговельну марку. З одного боку, у ЗУ «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» [18] послідовно вживається термін «зареєстрована торговельна марка» та безпосередньо йдеться про реєстрацію саме торговельної марки (ст.ст. 2¹, 6, 7, 10, 12, 13). Тобто під об'єктом реєстрації у цьому випадку розуміється сама торговельна марка. Водночас, відповідно до ст. 1 зазначеного

закону, Реєстр – Державний реєстр свідоцтв України на торговельні марки, ведення якого здійснюється в електронній формі. Отже в даному випадку вже йдеться про реєстр охоронних документів, якими засвідчуються права на даний об'єкт, а саме свідоцтв. Проте більш правильним, на наш погляд, було б визначення у якості об'єкта реєстрації саме майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку, а не торговельної марки чи свідоцтва на неї. Вважаємо що у праві промислової власності доцільно закріпити уніфікований підхід, згідно з яким реєстрація відбувається саме відносно майнових прав інтелектуальної власності, а не їх об'єктів чи охоронних документів [19, с. 181].

Отже, первісною підставою набуття майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку за національною системою доцільно визначити факт їх державної реєстрації, яку здійснює НОІВ. Відповідно до визначення, закріпленого ст. 1 ЗУ «Про охорону прав на знаки для товари і послуги», НОІВ – це «державна організація, що входить до державної системи правової охорони інтелектуальної власності, визначена на національному рівні Кабінетом Міністрів України як така, що здійснює повноваження у сфері інтелектуальної власності». Згідно зі ст. 2¹ цього Закону, здійснення державної реєстрації торговельних марок віднесено до владних повноважень, делегованих НОІВ.

Вищенаведене дає підстави для висновку, що за своєю природою здійснювана НОІВ державна реєстрація є адміністративним актом, прийнятим НОІВ в межах делегованих йому владних повноважень.

Міжнародна реєстрація торговельних марок передбачена Мадридською угодою про міжнародну реєстрацію знаків (далі – Мадридська угода) [20] та Протоколом до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків (далі – Протокол) [21]. Ідеться про два окремі міжнародні договори, кожен з яких має певне коло країн, що беруть у ньому участь. У цьому аспекті зазначимо, що після 2015 р. серед країн-учасниць Мадридської системи не залишилося жодної, яка б була учасницею тільки Мадридської угоди. Відтак, в силу ст. 9^{sexies} Протоколу, на відносини України з усіма країнами-учасницями Мадридської системи поширюється дія Протоколу, а не Мадридської угоди.

Міжнародна реєстрація передбачає подання заявки до Міжнародного бюро Всесвітньої організації інтелектуальної власності (далі – ВОІВ) через національне відомство країни походження знака. Міжнародне бюро негайно реєструє знаки, і з моменту проведення такої міжнародної реєстрації у кожній заінтересованій договірній країні такому знаку надається така ж правова охорона, як ніби він пройшов національну реєстрацію у кожній із цих країн.

ВОІВ є міжнародною організацією – однією зі спеціалізованих установ Організації Об'єднаних Націй. Здійснювана Міжнародним бюро міжнародна реєстрація знака є актом органу міжнародної організації, і цей акт має правове значення на території України з огляду на її членство у ВОІВ⁵ та участі у Мадридській угоді та Протоколі.

⁵ Україна є членом Всесвітньої організації інтелектуальної власності як правонаступник Союзу РСР.

Водночас, Мадридська система побудована так, що Міжнародне бюро проводить, по суті, лише формальну експертизу міжнародної заявки (дотримання вимог щодо оформлення, групування товарів і послуг за класами тощо). Відомства держав, у яких заявник бажає одержати правову охорону, будучи проінформованими Міжнародним бюро про здійснену міжнародну реєстрацію, проводять за такою заявкою експертизу на предмет відповідності заявленого позначення умовам надання правової охорони, передбаченим законодавством відповідної держави. Тож, знак, щодо якого проведено міжнародну реєстрацію, набуває правової охорони у кожній зі зазначених заявником країн тільки якщо відомством кожної такої держави на основі проведеної експертизи прийняте рішення про надання правової охорони або якщо протягом граничного строку до Міжнародного бюро не надійшло рішення про відмову у наданні правової охорони.

Отже, підставою набуття майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку за процедурою міжнародної реєстрації є юридичний склад, до якого входить акт органу міжнародної організації, членом якої є Україна (Міжнародного бюро ВОІВ), та акт органу державної влади України (НОІВ – на основі делегованих владних повноважень). При цьому міжнародна реєстрація знака, так само як і реєстрація за національною системою, характеризується зворотною дією в часі, оскільки датою міжнародної реєстрації, як правило, вважається дата подання заявки у відомство країни походження знака.

Другим випадком, коли набуття майнових прав інтелектуальної власності не потребує засвідчення свідоцтвом, є визнання у встановленому порядку торговельної марки добре відомою в Україні. Закріплене у ЦК України поняття «добре відома торговельна марка» є відповідником передбаченого ст. 6bis Паризької конвенції про охорону промислової власності поняття «загальновідомий товарний знак». Хоча окремі дослідники звертають увагу на нетотожності цих понять [16, с. 212], на наш погляд, вагомих підстав для цього немає. Адже хоча у розміщеному на вебсайті ВОІВ офіційному тексті Паризької конвенції англійською мовою вжито термін «*well-known mark*» (в перекладі на українську – добре відомий знак). Відповідно до ст. 25 ЗУ «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», охорона прав на добре відомий знак здійснюється згідно зі статтею 6bis Паризької конвенції про охорону промислової власності та цим законом на підставі визнання такої торговельної марки добре відомою Апеляційною палатою чи судом.

Апеляційна палата визнає знак добре відомим за відсутності спору, тоді як можливість визнання знака добре відомим судом існує лише за наявності спору і реалізується у позовному провадженні [22, с. 75–77]. У судовій практиці позовна вимога про визнання торговельної марки добре відомою в Україні, зазвичай, поєднується із вимогою про визнання належного відповідачеві свідоцтва на торговельну марку недійсним та (або) про припинення використання відповідного позначення відповідачем.

Отже, за наявності спору про право визнання торговельної марки добре відомою в Україні відбувається у судовому порядку. У цьому випадку підставою набуття права інтелектуальної власності на добре відому торговельну марку (юридичним фактом) є таке, що набрало законної сили рішення суду (ч. 5 ст. 11 ЦК України). У рішенні суду про визнання торговельної марки добре відомою в Україні визначається дата, станом на яку торговельна марка визнається добре відомою в Україні. Відтак, саме з цієї дати особа набуває майнових права інтелектуальної власності на торговельну марку, визнану в Україні добре відомою.

Апеляційна палата – колегіальний орган НОІВ для розгляду заперечень проти рішень НОІВ щодо набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності, заяв про визнання прав на об'єкти інтелектуальної власності недійсними повністю або частково, заяв про визнання торговельної марки добре відомою в Україні та розгляду інших питань, що належать до його компетенції відповідно до цього Закону, інших законів та нормативно-правових актів України (ст. 1 ЗУ «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»). Розгляд заяви про визнання торговельної марки добре відомою здійснюється колегією Апеляційної палати, яка після розгляду заяви по суті приймає відповідне рішення [23]. Резолютивна частина рішення про визнання торговельної марки добре відомою в Україні має містити, зокрема, дату, на яку вона стала добре відомою в Україні. Рішення Апеляційної палати, прийняте за результатами розгляду заяви, набирає чинності з моменту затвердження його наказом НОІВ.

Тож у разі відсутності спору про право визнання торговельної марки добре відомою в Україні відбувається в адміністративному порядку на підставі рішення Апеляційної палати НОІВ. При цьому юридичним фактом, який виступає підставою набуття права інтелектуальної власності, є таке, що набрало чинності, тобто затверджене наказом НОІВ, рішення Апеляційної палати про визнання торговельної марки добре відомою в Україні. У даному випадку йдеться про такий різновид юридичних фактів цивільного права, як акт органу державної влади (ч. 4 ст. 11 ЦК України) або, іншими словами, адміністративний акт.

Висновки. Підстави набуття майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку визначаються залежно від способу набуття таких прав:

- у випадку набуття прав на торговельну марку за процедурою національної реєстрації підставою набуття майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку є факт їх державної реєстрації, що за своєю природою є адміністративним актом, прийнятим НОІВ в межах делегованих йому владних повноважень;
- у випадку набуття прав на торговельну марку за Мадридською системою міжнародної реєстрації підставою набуття майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку є юридичний склад, до якого входить акт органу міжнародної організації, членом якої є Україна (Міжнародного бюро

ВОІВ), та акт органу державної влади України (НОІВ – на основі делегованих владних повноважень);

- у випадку набуття прав на торговельну марку в порядку визнання торговельної марки добре відомою в Україні підставою набуття майнових прав інтелектуальної власності, залежно від наявності чи відсутності спору про право, виступає, відповідно, адміністративний акт (рішення Апеляційної палати НОІВ) або рішення суду.

В процесі оновлення (рекодифікації) ЦК України у ст. 494 доцільно чітко прописати підстави набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку залежно від зазначених вище трьох способів набуття таких прав.

На рівні спеціального законодавства, доцільно послідовно закріпити підхід, відповідно до якого об'єктом реєстрації у сфері промислової власності є саме права інтелектуальної власності, а не відповідні об'єкти чи охоронні документи.

Література:

1. Іолкін Я. О. Два підходи у наданні правової охорони знакам для товарів і послуг. *Підприємництво, господарство і право*. 2002. № 3. С. 44–46.
2. Крижна В. М. Право попереднього користувача на торговельну марку за законодавством України. *Вісник господарського судочинства*. 2004. № 3. С. 220–225.
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
4. Басай О. В. Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків у сфері інтелектуальної власності (проблеми теорії): дис. ... д-ра юрид. наук. Одеса, 2015. 458 с.
5. Іваницька Н. А. Торговельна марка: комплексний правовий аналіз: монографія. Харків: Харків юридичний, 2012. 344 с.
6. Коссає В. М., Якубівський І. Є. Право інтелектуальної власності: підручник Київ: Істина, 2007. 208 с.
7. Право інтелектуальної власності: Акад. курс: підручник для студ. вищих навч. закладів / за ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. Київ: Ін Юре, 2007. 696 с.
8. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності: постанова пленуму Вищого господарського суду України від 17.10.2012 р. № 12. *Вісник господарського судочинства*. 2012. № 6. С. 57–68.
9. Демченко Т. С. Охорона товарних знаків (порівняльно-правовий аналіз): монографія. Київ: Ін-т держ. і права ім. В. М. Корецького НАНУ, 2004. 184 с.
10. Іолкін Я. Юридичні підстави виникнення права на знак: колізії між українським і міжнародним законодавством. *Право України*. 2002. № 5. С. 76–78.
11. Кодинець А. О. Теоретичні питання виникнення суб'єктивних прав на засоби індивідуалізації в цивільному праві України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2005. Вип. 63–64. С. 48–52.
12. Рассомахіна О. А. Правове регулювання використання торговельних марок у господарському обороті: автореф: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2008. 19 с.
13. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20.03.1883 р. *Зібрання чинних міжнародних договорів України*. 1990. № 1. Ст. 320.
14. Договір про закони щодо товарних знаків від 27.10.1994 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_102;

15. Сінгапурський договір про право товарних знаків від 27.03.2006 р. *Офіційний вісник України*. 2009. № 32. Ст. 13.
16. Ярошевська Т. В. Проблеми правової охорони прав промислової власності в Україні: монографія. Дніпро: Видавець Біла К. О., 2020. 372 с.
17. Методичні рекомендації з окремих питань проведення експертизи заявки на знак для товарів і послуг / ДП «Український інститут промислової власності». Київ, 2014. URL: http://www.uipv.org/i_upload/file/metod-rek-tm-08022016.pdf
18. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII. *Відомості Верховної Ради України України*. 1994. № 7. Ст. 36.
19. Якубівський І. Є. Набуття, здійснення та захист майнових прав інтелектуальної власності в Україні: монографія. Львів: ЛНУ ім. І. Франка. 522 с.
20. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків від 14.04.1891 р. *Зібрання чинних міжнародних договорів України*. 1990. № 1. Ст. 348.
21. Протокол до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків від 28.06.1989 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_583
22. Крижна В. М. Правова охорона добре відомих торговельних марок за законодавством України. *Вісник господарського судочинства*. 2009. № 1. С. 74–78.
23. Про затвердження Регламенту Апеляційної палати Національного органу інтелектуальної власності України: наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 02.03.2021 р. № 433. *Офіційний вісник України*. 2021. № 39. Ст. 2336.

References:

1. Iolkin, Ya.O. (2002). Dva pidkhody u nadanni pravovoi okhorony znakam dlia tovariv i posluh [Two approaches in providing legal protection to marks for goods and services]. *Pidpryemnytstvo, hospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, Economy and Law*, 3, 44–46 [in Ukrainian].
2. Kryzhna, V.M. (2004). Pravo poperednoho korystuvacha na torhovelnu marku za zakonodavstvom Ukrainy [The right of the previous user to a trademark under the legislation of Ukraine]. *Visnyk hospodarskoho sudochynstva – Bulletin of commercial litigation*, 3, 220–225 [in Ukrainian].
3. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [Civil Code of Ukraine] (2003, January 16). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*. Kyiv: Parlam. vyd-vo [in Ukrainian].
4. Basai, O.V. (2015). Pidstavy vynykennia tsyvilnykh prav ta oboviazkiv u sferi intelektualnoi vlasnosti (problemy teorii) [Grounds for the emergence of civil rights and obligations in the scope of intellectual property (problems of theory)]. *Doctor's thesis*. Odessa: Odessa Law Academy [in Ukrainian].
5. Ivanytska N.A. (2012). *Torhovelna marka: kompleksnyi pravovyi analiz [Trademark: comprehensive legal analysis]*. Kharkiv: Kharkiv yurydychnyi [in Ukrainian].
6. Kossak, V.M., & Yakubivskyi, I.Ye. (2007). *Pravo intelektualnoi vlasnosti [Intellectual Property Law]*. Kyiv: Istyna [in Ukrainian].
7. Orliuk, O. P., & Sviatotskyi, O.D. (Eds.). (2007). *Pravo intelektualnoi vlasnosti [Intellectual Property Law]*. Kyiv: In Yure [in Ukrainian].
8. Pro deiaki pytannia praktyky vyrishennia sporiv, poviazanykh iz zakhystom prav intelektualnoi vlasnosti: postanova plenumu Vyshchoho hospodarskoho sudu Ukrainy [On some issues of the practice of resolving disputes related to the protection of intellectual property rights: the decision of the plenum of the Higher Economic Court of Ukraine] (2012). *Visnyk hospodarskoho sudochynstva – Bulletin of commercial litigation*, 6, 57–68 [in Ukrainian].
9. Demchenko, T.S. (2004). *Okhorona tovarnykh znakov (porivnialno-pravovyi analiz [Trademark protection (comparative legal analysis)]*. Kyiv: Institute of State and Law named by Koretskyi V. M. NASU [in Ukrainian].

10. Iolkin, Ya. (2002). Yurydychni pidstavy vynyknennia prava na znak: kolizii mizh ukrainskym i mizhnarodnym zakonodavstvom [Legal grounds for the right to a mark: conflicts between Ukrainian and international law]. *Pravo Ukrainy – Law of Ukraine*, 5, 76–78 [in Ukrainian].
11. Kodynets, A.O. (2005). Teoretychni pytannia vynyknennia subiektyvnykh prav na zasoby individualizatsii v tsyvilnomu pravi Ukrainy [Theoretical issues of the emergence of subjective rights to the means of individualization in the civil law of Ukraine]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Yurydychni nauky – Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv. Legal sciences*, 63–64, 48–52 [in Ukrainian].
12. Rassomakhina, O.A. (2008). Pravove rehuliuвання vykorystannia torhovelnnykh marok u hospodarskomu oboroti [Legal regulation of the use of trademarks in economic turnover]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv: NEU [in Ukrainian].
13. Paryzka konventsiiia pro okhoronu promyslovoi vlasnosti [Paris Convention on Industrial Property Protection] (1990). *Zibrannia chynnykh mizhnarodnykh dohovoriv Ukrainy – Collection of International Treaties of Ukraine* [in Ukrainian].
14. Dohovir pro zakony shchodo tovarnykh znakov [Trademarks Law Treaty] (1994). Retrieved from: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_102 [in Ukrainian]
15. Sinhapurskyi dohovor pro pravo tovarnykh znakov [Singapore Trademark Law Treaty]. (2006). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine* [in Ukrainian].
16. Yaroshevska, T.V. (2020). *Problemy pravovoi okhorony prav promyslovoi vlasnosti v Ukraini [Problems of legal protection of industrial property rights in Ukraine]*. Dnipro: Publisher Bila K.O. [in Ukrainian].
17. Metodychni rekomendatsii z okremykh pytan provedennia ekspertyzy zaiavky na znak dlia tovariv i posluh [Methodical recommendations on certain issues of examination of the application for a trademark] (2014). Kyiv: Ukrainian Institute of Industrial Property. Retrieved from: http://www.uipv.org/i_upload/file/metod-rek-tm-08022016.pdf [in Ukrainian].
18. Zakon Ukrainy “Pro okhoronu prav na znaky dlia tovariv i posluh” [Law of Ukraine on Protection of Trademarks Rights]. (1993, December 15). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*. Kyiv: Parlam. vyd-vo [in Ukrainian].
19. Yakubivskyi, I.Ye. (2018). *Nabuttia, zdiisnennia ta zakhyst mainovykh prav intelektualnoi vlasnosti v Ukraini [Acquisition, exercise and protection of intellectual property rights in Ukraine]*. Lviv: Ivan Franko National University of Lviv [in Ukrainian].
20. Madrydska uhoda pro mizhnarodnu reiestratsiiu znakov [Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks]. (1990). *Zibrannia chynnykh mizhnarodnykh dohovoriv Ukrainy – Collection of International Treaties of Ukraine* [in Ukrainian].
21. Protokol do Madrydskoi uhody pro mizhnarodnu reiestratsiiu znakov [Protocol to the Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks]. (n.d.). Retrieved from: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_583 [in Ukrainian]
22. Kryzhna, V.M. (2009). Pravova okhrona dobre vidomykh torhovelnnykh marok za zakonodavstvom Ukrainy. [Legal protection of well-known trademarks under the legislation of Ukraine]. *Visnyk hospodarskoho sudochynstva – Bulletin of commercial litigation*, 1, 74–78 [in Ukrainian].
23. Rehlament Apeliatsiinoi palaty Natsionalnoho orhanu intelektualnoi vlasnosti Ukrainy [Regulations of the Appellate Chamber of the National Intellectual Property Authority of Ukraine] (2021). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine* [in Ukrainian].